

Bewaar het Pand

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

MEDITATIE

Wonderlijk

*En men noemt Zijn Naam Wonderlijk
Jesaja 9:5 (ged.)*

De profeet Jesaja heeft rijk van de Zaligmaker mogen profeteren. Het Kindeke dat in Bethlehem geboren zou worden zou vele namen dragen. Eén van die namen luidt: Wonderlijk. Wat ligt er veel in die ene naam opgesloten. Hij is wonderlijk ten aanzien van Zijn Persoon. Hij is immers God en mens in één Persoon. Wonderlijk is Zijn liggen in de kribbe. Hij, Die alle mensen voedt moet Zelf gevoed worden. Wonderlijk in Zijn werken. Wonderlijk is Christus in eeuwigheid geweest. Hij heeft het uitgesproken in de tijd te willen voldoen aan het recht Gods. Hij wilde de toorn en de gramschap Gods dragen. Hij wilde betalen. Hij wilde voldoen. Van eeuwigheid bereid om in de tijd als Kindeke geboren te worden. Wonderlijk is Zijn geboorte uit de maagd Maria. Heilig ontvangen en geboren om de zonde waarin de Zijnen ontvangen en geboren worden voor Gods Aangezicht te bedekken. Wonderlijk dat de machtige keizer Augustus dienstbaar moest zijn aan de geboorte van de Zaligmaker in Bethlehem. Wonderlijk in Zijn optreden en prediking. We hebben ook te denken aan Zijn wonderlijke genezingen. Hij gaf blinden het gezicht, doven het gehoor, kreupelen deed Hij weer lopen, melaatsen werden gereinigd en doden werden opgewekt. Wonderlijk in het verwerven van de zaligheid. Hij wilde de diepe en smartelijke weg van lijden en sterven gaan ten einde de zaligheid te verwerven voor Zijn Kerk. Wonderlijk in Zijn opstanding ten derde dage en in Zijn Hemelvaart. Wonderlijk dat Hij eenmaal zal wederkomen om te oordelen de levenden en de doden. Wonderlijk in het toebrengen van hen die daartoe verordineerd zijn. Het welbehagen Gods gaat door Zijn Hand immers gelukkig voort totdat de laatste zal zijn toegebracht. Maar ook wonderlijk in de toepassing van de zaligheid. Hij maakt naar Gods welbehagen van vijanden volgelingen. Hij maakt in de beleving ellendig, schuldig en hulpeloos. Hij maakt bekend met de duister-

nis in hart en leven zodat die duisternis wordt gezien, beweend en befeden. Hij dooft het kunstlicht van de eigengerechtigheid. Hij toont de ware gedaante van het hart van de diep verdorven mens. Hij geeft oog voor de rechtvaardigheid en de heiligheid Gods. Maar op Gods tijd richt Hij ook het oog van gans verlorenen, van armen in zichzelf, van hel- en doemwaardigen op Zichzelf en op de betekenis en rijke inhoud van Zijn Borgwerk. Hij werkt verbrokenheid en verslagenheid, maar ook het stil vertrouwen op de Heere. Wonderlijk is Hij in het deel geven van de tere en kinderlijke vreze Gods.

Wonderlijk is Hij in het schenken van tijdelijke en geestelijke zegeningen aan de Zijnen. Wonderlijk in het al meer laten afsterven van de oude mens en het al meer laten opstaan van de nieuwe mens. Wonderlijk in Zijn afdoende beschutting en bewaring waarin Hij Zijn Kerk doet delen. Wonderlijk in Zijn onderwijs dat Hij geeft door Woord en Geest aan een volk dat zichzelf in zijn dwaasheid en onkunde al meer leert kennen. Wonderlijk in Zijn leiding en Herderlijke zorg. Wonderlijk in het telkens weer opzoeken van afgedwaalde schapen. Wonderlijk in Zijn onbegrijpelijke grote trouw en liefde.

Zalig zij die verwondering mogen kennen over het werk van Hem, Wiens Naam wonderlijk is. Telkens wordt de inhoud en de betekenis van die Naam 'Wonderlijk' in hun leven onderstreept. Uit vrije genade, in de weg van het wonder, naar het welbehagen Gods, door God bekeerd. Zij worden in de weg van het wonder onderwezen, onderhouden en beschermd tegen de vijanden. Het is hen telkens een wonder (en dat wonder wordt al groter naarmate zij zichzelf leren kennen) dat de Heere de band met hen niet doorsnijdt.

Wonderlijk dat de Zaligmaker ook ten hemel is gevaren om voor hen plaats te bereiden. Oorzaak van eeuwige verwondering wanneer zij ook daar eenmaal zullen zijn.

A. van Heteren

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een adventsmeditatie opgenomen over Jesaja 9:5 (ged.) 'En men noemt Zijn Naam Wonderlijk.' Ds. M.C. Tanis schrijft over Titus 2:13 en 14 'Wat een toekomst'. Ds. P. Roos levert een bijdrage getiteld 'Athene'. Ds. P. den Butter schrijft een achtste artikel over koning Josafat en een column 'Berend Botje'. Ds. J.M.J. Kieviet vervolgt zijn serie over het Avondmaalsformulier. Per abuis was dit niet geplaatst in de vorige aflevering van ons blad. Ds. K. Hoefnagel schrijft over 'De inspiratie'. Omdat 175 jaar geleden de Afscheiding plaatsvond treft u een bijdrage aan over ds. H. de Cock aangaande zijn bezwaren tegen de Evangelische gezangen.

Fam. ds. P. van Zonneveld

In de achterliggende tijd mochten twee jubilea herdacht worden: het 50 jarig huwelijksjubileum en het 50 jarig ambtsjubileum. De Heere is goed voor hen geweest. We hopen van harte dat het ds. en mevr. van Zonneveld nog enige tijd voor elkaar en voor hun kinderen en kleinkinderen gedragen en gespaard mogen worden. We hopen ook van harte dat het ds. Van Zonneveld gegeven mag worden nog enige tijd in onze kerken het Woord Gods uit te dragen en nog wat te mogen doen als bestuurslid van de Stichting 'Bewaar het Pand.' Wellicht mogen we nog eens een meditatie tegemoet zien. We wensen ds. en mevr. van Zonneveld bij het klimmen der jaren in alles van harte Gods zegen toe.

LCJ

D.V. 10 december 2009 Symposium "Om het hart van de jongeren".

Verschijsning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal D.V. donderdag 17 december verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 10 december. Dit zal het laatste nummer van het jaar 2009 zijn.

AvH

WAT EEN TOEKOMST

Titus 2:13 en 14

Het christelijk leven is geen doelloos leven. Het geeft doorzicht en uitzicht. Welk een verschil met de wereld. Die kan veel bieden. Veel geven. Maar uitzicht niet. Laatste woorden bevestigen het. Toen de machtige keizer Augustus bemerkte dat zijn einde naderde zei hij tegen allen die bij hem stonden: klapt in de handen, de komedie is uit. Hendrik de achtste, koning van Engeland, zei: nu vrienden is alles weg: het rijk, de kroon, de ziel. In ootmoed en aanbidding mag een christen de geloofsroem kennen in de Heere. En de Heere staat daar zelf voor in.

Verwachten

De christen mag verwachten. Hij of zij mag wachten op. Paulus geeft in zijn schrijven aan waar de verwachting op gericht is, namelijk op de hoop. De hoop wordt door Paulus een zalige hoop genoemd. Opvallend is dit. In zijn brief aan Timotheüs noemt Paulus God de Heere de zalige God en terecht, want dat is Hij. In Zijn onderwijs noemt Jezus Christus mensen zalig. Leest de zaligsprekingen (Matth. 5). Hier gaat het over de zalige hoop. Wie nu aan het voorwerp van

de hoop denkt en de vervulling ervan kent blijdschap. De zaak ervan wordt zo rijk aangegeven in zondag 22 van de Heidelberger. De vraag wordt gesteld: wat troost scheidt gij uit het artikel van het eeuwige leven? Het rijke antwoord is: dat nademaal ik nu het beginsel der eeuwige vreugde in mijn hart gevoel ik na dit leven volkomen zaligheid bezitten zal die geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in geen 's mensen hart is opgeklommen en dat om God daarin eeuwiglijk te prijzen. Wat in de hemel volmaakt, volkomen zal zijn, wordt hier al gekend. Het kan echt zondag zijn door en onder het Woord, men zou wel in de kerk willen blijven. Maar wat een zekerheid: straks gaat de zondag niet meer voorbij. Het zal altijd zondag zijn. Dan neemt de kerkdienst geen einde. Wie hier wel eens in de kerk zou willen blijven, zal straks zijn zin krijgen. Naar Gods welbehagen. Verdient door Jezus Christus. Dit wist Paulus. Vandaar zijn aanvulling: ook verwachtinge de verschijning der heerlijkheid van de grote God en onze Zaligmaker Jezus Christus. Het staat voor Paulus vast. Jezus Christus komt weder. Die wederkomst nu zal gelijk zijn als de verschijning van de zon in het oosten. De verschijning des Heeren brengt de gemeente heerlijkheid. Heerlijkheid van de grote God. Zijn goddelijke majesteit overtreft allen en alles. Hij zal schitteren op Zijn grote dag. Paulus voegt er aan toe: en onze Zaligmaker Jezus Christus. Zijn heerlijkheid zal uitstralen in het midden van Zijn volk. Want Hij heeft hen gekocht en verlost. Een zalige toekomst wacht. Die zalige hoop is geen luchtspiegeling, maar een gegronde hoop. De Heere is betrouwbaar. De hoop is vast. Het gebeuren van de grote God en Zaligmaker Jezus Christus vindt plaats. De grond voor verwachten wordt door Paulus aangegeven. In vers 14 staat: Die Zichzelfen voor ons gegeven heeft. Het woord 'ons' door Paulus gebruikt is geen algemeen woord. Het gaat niet over alle belijdende leden, allen die belijdenis hebben gedaan. We moeten denken aan ware Christgelovigen. We hebben te denken aan wat beleden wordt in zondag 7 van de Catechismus. Allen die het oprecht geloof bezitten en daardoor leven. Zij weten ook persoonlijk het waarom, waarvoor en waartoe de Heere Jezus Zichzelf heeft gegeven. Zijn Zelfovergave, Zijn Zelfofferande, Zijn Zelfopofferende liefde maakt klein. Ootmoedig. Men kan het niet op, denkend aan de heilsdaad. Ook voor mij! De Heere Jezus gaf Zich in mijn verdiende plaats voor de heilige Rechter. Het 'Ik voor u' gaat behoren tot de grondtoon van het leven. Hierin wordt ook een stukje eenheid gekend. Over de kerkmuren heen mogen

Gods kinderen elkaar daarin verstaan. Zo ook predikanten. Al staan ze niet in hetzelfde verband. De belijdenis van de zondagavond ruist door het leven. Ik geloof één heilige algemene christelijke Kerk. De gemeenschap der heiligen.

Heilsgebeuren

Nu heeft de Zelfovergave van de Heere Jezus geleid tot de verlossing van alle ongerechtigheid. De diepe betekenis is: betaald, losgekocht, vrijgekocht van de slavenmarkt. Uit de heerschappij van de satan. Hij was heer en meester. Door de moedwillige ongehoorzaamheid aan de Heere. Maar door de kruisdood, de graflegging van Jezus Christus en Zijn opstanding vloeit Zijn betalende, Zijn heilvolle kracht in het leven, zodat naast vrijmaking er ook heilsherstelling ontstaat en blijkt in het leven. De kracht van Jezus' bloed en Geest worden gezien en bemerkt. Paulus schrijft: Jezus Christus verlost van alle ongerechtigheid en reinigt zo Zichzelf een Eigen volk ijverig in goede werken. Het ijverig zijn spreekt van een zekere hartstocht voor het goede. Een bereidheid om alles te doen en alles te geven wat de Heere vraagt. Het devies is: Heere wat wilt Gij dat ik doen zal, ligt in het leven en spreekt voor het leven. De vrucht van de Zelfovergave van Jezus Christus weerspiegelt zich in het leven van Zijn volk in woorden en in daden.

Daad van de Heere

De Heere leidt tot het doen van goede werken. Nu moeten we die uitdrukking goede werken goed verstaan. Naar het woord van de Heere kunnen we spreken van burgerlijke sociale werken in de samenleving. Daardoor kan zeer veel goeds gedaan worden. Men is dit ook verplicht. Door de algemene genade van de Heere is er het vermogen en de lust om er toe te komen. Soms moet zelfs de houding van de naaste een beschamend voorbeeld zijn voor het kerklid. De Heere Jezus wijst er in de gelijkenis van de barmhartige samaritaan duidelijk op en geeft aan wat de roeping is zonder aanzien des persoons. In dat licht schrijft Paulus aan de Galaten: zo dan, terwijl wij de tijd, dat is de gelegenheid hebben, laat ons goed doen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs, Galaten 6:10. Een collectebus weigeren moet alleen een principiële oorzaak hebben. Is dat bezwaar er niet, dan dient gegeven te worden. Bij weigeren neemt de collectant een bepaalde gedachte mee. Dus wij moeten weten wanneer we moeten geven en zelfs hoeveel we kunnen geven. Laat de wereld niet met bepaalde gedachten leven of zelfs uitspreken. Echter we dienen geen houding te hebben als de oudste zoon.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk. Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk.

Telefoon: 0184-669116.

Fax: 084-2220131.

Email: pand@solcon.nl

Girorek. 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 10,- per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 8 dollar per jaar.

Advertenties € 0,34 (excl. btw) per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Dan hebben we een werkboekje en willen we daarmee komen tot de Heere. We kunnen onszelf ook misleiden door verplichte daden of houding zomaar te zien als de stuwende kracht van Gods genade. Dan concluderen wij! De echte levenshouding leidt niet tot concluderen. Men ziet het doen als een vanzelfsheid. Gedaan uit liefde. Liefde zoekt geen beloning. Het gaat heen naar wat we lezen in Mattheüs 25. Heere! Wanneer? (Matth. 25:31-46). Ook ambtsdragers vallen hieronder. Bij Jezus' laatste prediking naar wat we lezen vanaf hoofdstuk 23 in het Mattheüs evangelie waren de discipelen aanwezig. Het mag

niet vergeten worden. Een dominee staat 's zondags wel op een kansel voor de aanwezigen, maar staat niet boven allen. De woorden van Mattheüs 25 komen ook tot hem. Het wordt toch niet vergeten? De Heere vergeet niets! Hij vergeeft wel. Keer op keer. Maar stimuleert ook steeds tot het doen van goede werken. Willen we daartoe komen? Tot eer van de Heere en zegen van de naaste? Zonder aanzien van de persoon? Vriendjespolitiek is een gruwel in de ogen van de Heere, oprecht dienstbetoon wordt gezegend door de Heere.

M.C. Tanis

Kerkelijk actueel

ATHENE

Van Augustinus wordt verteld dat hij ooit gezegd heeft vooral getuige te willen zijn geweest van drie dingen. Eén daarvan was de prediking van Paulus op de Areopagus te Athene. Op die plaats stond de apostel Paulus tegenover de wetenschap van die dagen. Daar openbaarde zich de eenvoud en de dwaasheid van het kruis voor het forum van heel Athene, van heel de wereld. Wat kunnen wij daarvan nu nog leren?

Paulus' prediking te Athene werd door anderen en ook door mij in het RD in verband gebracht met een gedachtenwisseling over het begrip contextualisering. Dit woord betekent dat het Woord van God moet worden geplaatst in de context van de tijd. Voor ons is dat de context van het postmodernisme. Verschillenden hebben daarvoor een pleidooi gehouden. We moeten dat doen terwille van de jeugd. De huidige generatie begrijpt niet meer hoe onze vaders leefden uit het Woord van God. De zaken liggen nu zo anders dat we moeten proberen de Gereformeerde religie op een postmoderne manier te hertalen. Ik heb hierbij een aantal vragen, die te maken hebben met onze verhouding tot de tijd waarin wij leven.

De eerste is: Hebben anderen dat voor ons ook niet steeds weer gedaan en getracht, namelijk de boodschap duidelijk te maken voor het geslacht van heden? Lees Psalm 71 er maar op na. Men deed dat in de Bijbelse tijd (Paulus), men deed dat in de dagen van de Reformatie, men deed dat in de dagen daarna tot nu toe. We hebben toen nooit gehoord van de moeite waar men het nu over heeft. We zijn daar allemaal al voortdurend mee bezig.

Er is niets op tegen om te contextualiseren. Maar blijkbaar acht men al deze pogingen niet afdoende. Onze tijd is zo anders dat er meer nodig is. Het wordt niet helemaal duidelijk wat dat precies inhoudt en dat is gevaarlijk. We moeten helder weten waarover we spreken. Daarbij komt dat postmodern ook

betekent dat de vaste waarheden het niet meer doen; er zijn nu onzekerheden. Deze gedachte toegepast op Gods Woord, kan leiden tot grote schade.

In de tweede plaats heb ik de idee van contextualisering inhoudelijk al in andere verbanden gehoord. Nu weet ik dat niet zeker. Ik kan mij dus vergissen, maar ik waag het erop om mij uit te spreken op dit punt. Er is in het verleden, ook in onze kerken gesproken over feiten als de hemelvaart. Er vond een zekere overbrugging van de waarheid van de hemelvaart van toen plaats naar onze tijd. De betekenis van destijds kan door jonge mensen niet meer zo verstaan en begrepen worden. Dus moeten we contextualiseren. Welke aap zou er uit de mouw kunnen komen? Het zou kunnen zijn dat onze jongeren bijvoorbeeld zouden zeggen dat de letterlijke gedachte van de hemelvaart behoorde bij vorige dagen. Nu liggen de dingen anders. Dus moeten we dat nu anders opvatten. Deze conclusie ligt voor de hand.

Velen maken deze vertaalslag ook als het gaat over de positie van de vrouw. Wat Paulus daarover zegt, behoorde tot die tijd. In onze tijd liggen de opvattingen anders en hoe kunnen we hier een brug slaan? Op z'n best zal men zoeken naar een mix van toen en nu. Ik neem zeker niet aan dat de voorstanders in dit gesprek over contextualisering dit allemaal nastreven. Ze zullen nog niet goed weten wat de consequenties zijn van hun voorstellingen, maar vanuit de lessen der geschiedenis moeten we tenminste alert zijn op deze gevaren.

Dit zijn belangrijke onderwerpen, maar er zijn nog wel belangrijkere te noemen. Er zijn er al velen geweest die ook de orde des heils hebben gecontextualiseerd. Hoe moeten we in onze tijd denken over de wedergeboorte? We leven nu in een andere tijd. Hoe moeten we nu denken over geloof en bekering? Komen we nog toe met de opvattingen van voorheen? U en ik, ook wij hebben de neiging om Gods Woord te plaatsen in de context van ons eigen leven. Doen we dat wel goed? Blijft het Woord wel het Woord? Blijft waarheid wel echt waarheid? Door u en mezelf ter sprake te brengen wil ik maar aangeven dat we hier op een moeilijk terrein komen. Doen we er niet allemaal aan mee? Wil de natuurlijke mens niet altijd de Bijbel naar zijn hand zetten? Zoeken we niet allemaal een weg en een waarheid die ons het beste lijkt? Deze vragen naar contextualisering moeten we dus met de nodige argwaan bekijken.

Nog een derde vraag: men heeft in het verleden wel gesproken over taalvelden in verband met het verstaan van de Bijbel. Er was het taalveld van de Reformatie, er is een taalveld van deze tijd. Lang geleden werd al gesteld dat we nu leven in een ander taalveld als in de dagen van de Hervorming. Toen ging het om de vraag hoe we een genadig God krijgen, tegenwoordig gaat het om andere vragen: Is er wel een God? Wat is de zin van het leven? Naast het begrip "taalvelden" zou ik ook het woord "tijdgebonden" kunnen noemen. Ook dat heeft ermee te maken. We zien dat mensen van alle tijden met deze vragen bezig zijn geweest. Soms deed men dat heel goed, maar lang niet altijd. De enige rechte contextualisering is gelegen in handen van de Heilige Geest. Hij past toe en slaat de brug vanuit Christus naar het leven van een zondaar. Daarom moeten we in het nauwste contact staan met de Geest des Heeren. Hij kent ons, Hij is de Geest der waarheid. Daar moeten we het alleen van verwachten. Als de Geest spreekt, verstaat de mens van onze tijd het. Dan hebben we ook het vertrouwen dat het Woord het Woord blijft. We kunnen de dingen nodeloos ingewikkeld maken. Op die manier zou preken een bijna onmogelijke bezigheid gaan worden. Eerst moet je helemaal weten wat de tekst toen betekende. Dat klopt. Dan moeten we nagaan wat die tekst nu betekent. Klopt dat ook? Is de betekenis van toen niet in wezen hetzelfde als nu? Dat betekent niet dat ik oude termen moet gebruiken, maar wel dat ook Paulus me begrepen zou hebben, als hij in de kerk zou kunnen zitten. Paulus en dan ook een moderne tiener, die met zijn vriendjes turbotaal spreekt. Als ik het nu allemaal te makkelijk voor-

stel, zegt u het me maar. Maar als het Woord pas echt een boodschap wordt als ik het helemaal heb afgestemd op en aangepast aan de mens van nu, sluiten we de werking van Gods Geest buiten.

Paulus op de Areopagus.

Hoe sprak hij daar? Het was wel in dezelfde tijd maar de context van Athene was heel anders. Hoe heeft hij die mens willen benaderen? Hij gaf blijk van bekendheid met de cultuur van de Atheners. Hij spreekt over één van hun dichters. Hij had ook nauwkeurig kennis genomen van hun godsdienst. Hij zag al die tempels voor de afgoden. Hij verbond de ware God met dat ene altaar van de onbekende God. Hij zocht als het ware de leegte, het fundamentele gebrek van hun godenwereld op in die onbekende God. En daarin predikte hij de ware God. Maar in enkele zinnen is hij zover dat dat ene altaar alleen nog overeind staat. Alleen God is God! Hij stelt de Heere zo groot voor als Schepper, dat alle andere goden van de Atheners daarbij verdwijnen. Deze Schepper geeft "allen alle dingen" (vers 25). Hij heeft allen geschapen uit één bloede. In Hem leven en bewegen wij ons. Hij spreekt zo radikaal over de Schepper, dat er voor andere goden niets meer overblijft. En de Atheners hebben goed begrepen dat er voor hen maar één ding rest, namelijk bekering. Niet de boodschap, maar de mensen moeten aangepast worden. Want Christus komt weder om de aarde rechtvaardig te oordelen. Hij is opgestaan uit de doden.

Deze bekering is voor ons allen een eerste vereiste. Het is een eis die geldt voor alle tijden en alle culturen. Deze bekering wordt in haar ernst voorgesteld vanwege het feit van de wederkomst en het oordeel. Christus zal de wereld oordelen, u en mij en ons allen. De ernst van dat gericht kan maar op één manier verstaan worden, namelijk door bekering. De Gereformeerde kerk-ganger, de postmoderne mens, wij allen moeten bekeerd worden, voor het eerst en opnieuw. Of we nu een Jood of een Griek zijn, het Evangelie is altijd ergernis en dwaasheid. Dat blijkt ook uit enkele andere woorden uit Handelingen 17. De wijsgeren streden met de apostel en zij "botsten" op zijn prediking. En Paulus' geest werd "ontstoken" over de afgoderij van Athene.

In de kring van onze Gereformeerde gezindte wordt soms te vriendelijk gesproken over onze tijd en over onze wereld. Ik ben bang dat veel jongeren niet goed onderscheiden waarop het aankomt. *Laten we niet vergeten dat onze cultuur de trekken gaat vertonen van antichristelijke machten. Dat zien we aan een besluit als in Amsterdam waar de*

gemeenteraad christelijke organisaties uitsluit van nota bene de hulpverlening. Zelfs Bijbelse hulpverlening is al besmet in het oog van de wereld. En dat is natuurlijk ook zo, want die hulpverlening houdt er normen en waarden op na en wil leven naar het gebod van de Heere. Welke gemeenschap heeft dan Christus met Belial, zo vraagt de apostel. De strijd tegen Amalek zal zijn van geslacht tot geslacht. Niet alleen onze jongeren, wij allen hebben van dag tot dag de genoemde bekering nodig. Die bekering heeft de apostel ook echt gepredikt en voorgesteld als de enige weg. Die weg was er ook voor de Atheners. Paulus zegt dat God "alle mensen alom" (vers 30) verkondigt dat zij zich bekeren. Hoe breed staat het er. Ook Atheners kunnen bekeerd worden. Ook de mens van nu. Maar de cultuur en de wetenschap van Athene, de uitleggers dezer eeuw, missen een fundament om op te staan.

Dat blijkt ook uit het volgende. Ik las deze week in een bekend ochtendblad een bericht over wetenschappers, die verkeerde berichten de wereld instuurden over de opwarming van de aarde. Zoals u weet is dat echt een onderwerp, waar iedereen achteraan loopt. U hoort er overal van en ieder die zichzelf respecteert, roept hetzelfde, namelijk dat het poolijs smelt en dat de aarde afstevent op een ramp. Dat wordt wetenschappelijk onderbouwd. Nu bleek echter dat een heel belangrijk instituut de hand had gelicht met de feiten. Opzettelijk verdraaide men de gegevens, die men aantrof. Wat kan men daarmee voor hebben? Het klimaat is al lang een politiek onderwerp geworden. Dat betekent: je telt niet mee, als je er anders over denkt. Pers en media dragen hun steentje bij. In het ergste geval zijn er op de achtergrond ondernemers actief,

die veel denken te kunnen vefrdienen aan allerlei noodsignalen. Dan zou het te maken hebben met corruptie. Onder het mom van wetenschap worden dan volkomen onwetenschappelijke dingen verspreid. Men verdraaide zelfs de echte feiten om toch maar gelijk te krijgen. Paulus had het al over de tegenstellin-gen der valselyk genaamde wetenschap. Rond de evolutie blijkt dat ook het ge-val te zijn. Feiten die op een schepping zouden kunnen wijzen, worden achter-gehouden. Ook dit onderwerp is ideolo-gisch bepaald. Het is geen wetenschap meer, maar het is iemands persoonlijke visie. We lazen in de krant dat mensen die van een schepping uitgaan, geen baan kunnen krijgen als wetenschap-pelyk medewerker aan een universiteit. Ook hier dus weer manipulatie door de wetenschap.

In geestelyke zaken ligt het niet anders. Ook daar heeft de wetenschap in de loop der eeuwen heel wat schade aan-gericht. Het eenvoudige, kinderlyke geloof wordt ondermijnd door Bijbelwe-tenschap. De wetenschap bepaalt wat we geloven mogen. Is de Bijbel waar? Heeft God de wereld geschapen? Moeten we door Christus'bloed verzoend worden? Voor veel mensen moet de wetenschap dat uitmaken. Mensen kij-ken hoog op tegen wetenschappers. Zij kunnen het weten. Een wetenschap kan een goede bijdrage leveren aan de waar-heid, als we tenminste buigen voor het gezag van de Heere. Zonder dat buigen richt wetenschap alleen maar schade aan, alom en overal en altijd.

Het Athene van onze dagen imponeert, maar heeft niet de wijsheid in pacht, ook het postmodernisme niet. Christus heeft gezegd: Uw Woord is de waar-heid, en: Ik ben de Waarheid. Bekeert u en gelooft het Evangelie.

P. Roos

Bijbelstudie

JOSAFAT - 9 2 Kronieken 20:5-9

In Jeruzalem wordt bidstond gehouden. Er dreigt immers groot gevaar. Iedereen is geschrokken van de tijding dat een geweldig leger tegen Juda is opgetrok-ken en al een flink eind in het land is binnengedrongen. Koning Josafat heeft beseft wat zijn taak is. Tot die taak be-hoort nu ook het volk leiding te geven in het bidden tot God en het neerleg-gen van de nood voor Zijn aangezicht. De Heilige Geest heeft er op toegezien dat het gebed dat Josafat toen bad, in de Bijbel bewaard gebleven is. Voor ons, die zoals Paulus zegt (Rom. 8:26), niet weten te bidden gelijk het behoort, is dit

van grote waarde. Aan de hand van het voorbeeld van Josafats gebed kunnen we leren bidden.

Bidden in Gods huis

Het eerste waar we acht op moeten ge-ven is dat dit bidden plaats vindt in de tempel. Die was pas gerestaureerd en daar heeft Josafat het volk samenge-roepen. 'In het huis des Heeren, voor het nieuwe voorhof' (vs. 5). Waarom daar? Dat hangt helemaal samen met wat er gezegd is bij de ingebruikneming van deze tempel, zoals we dat vinden in 2 Kron. 6:20,21. 'Dat Uw ogen open zijn dag en nacht over dit huis, over de plaats van dewelke Gij gezegd hebt Uw Naam daar te zetten: om te horen naar

het gebed hetwelk Uw knecht bidden zal in deze plaats. Hoor dan naar de smekingen van Uw knecht en van Uw volk Israël die in deze plaats zullen bidden en hoor Gij uit de plaats Uwer woning uit de hemel, ja hoor en vergeef'. Salomo benadrukt daar 'deze plaats', 'dit huis'; de gebeden, die 'hier' gebeden zullen worden. En wat was Gods antwoord op dit gebed van Salomo? 'Ik heb uw gebed verhoord en heb Mij deze plaats verkoren tot een offerhuis' (2 Kron. 7:12). 'Nu zullen Mijn ogen open zijn en Mijn oren opmerkende op het gebed dezer plaats. Want Ik heb nu dit huis verkoren en geheiligd' (2 Kron. 7: 15,16). Het is om deze reden dat Josafat het volk hier samengeroepen heeft. Hier, in de tempel, is de plaats des gebeds. Hier wil de Heere Zijn volk ontmoeten in de weg van het offer. Hier mag dat volk God zoeken en de noden en moeiten aan de Heere voorleggen.

Natuurlijk behoeven we dit niet in mindering te brengen op het bidden thuis en de gebeden die we heel persoonlijk tot de Heere bidden. Die zijn ook nodig. Tenslotte moeten we allemaal individueel, heel persoonlijk, zalig worden. Maar al is dit volkomen waar, dat betekent niet dat we niets met anderen te maken hebben. Persoonlijk zalig worden en gemeenschappelijk de Heere dienen gaan in het Koninkrijk Gods hand in hand. Vandaar dat de Heere van Zijn volk ook het gemeenschappelijk gebed wil horen en dat dan ook nog op de plaats 'waar het volk vergaderd is'.

Onze kerkgebouwen zijn niet aan de tempel in Jeruzalem gelijk en alles wat van die tempel gezegd wordt is niet zonder meer van toepassing op de plaatsen waar wij als gemeente samenkomen. Toch mogen ook die plaatsen dienen voor gebedssamenkomsten. En omdat de Heere beloofd heeft dat Hij daar wil zijn waar er twee of drie in Zijn Naam vergaderd zijn (Matt. 18:20) mag er ook verwachting zijn als we zo samenkomen. Samenkomen om allerlei noden aan de Heere voor te leggen en om God te smeken om Zijn genade. Zou het, gelet op de grote en vele noden die er overal zijn, geen aanbeveling verdienen om vaker dan alleen op zondag samen te komen en dan bijzonder in een uur van gebed? Voelen we de nood? is er dan niet de drang om te bidden en dat dan ook samen te doen?

Wie God is

Als we nu gaan letten op de inhoud van Josafats gebed dan valt het ons op dat we van Josafat geen wanhoopklachten horen. Hij staat daar ook niet handenwringend voor een volk dat beeft en sidert. Toch zijn de omstandigheden zodanig dat we het wel zouden begrijpen

als wanhoop zich van de mensen had meester gemaakt. Maar nee, Josafats gebed wordt gekenmerkt door rustige kalmte. Hoe komt dat?

Natuurlijk, dit komt bij de Heere vandaan. Hij maakt Josafat rustig. Hij vervult zijn hart met een stil vertrouwen. Gods Woord laat ons trouwens zien hoe dat gebeurt. Al biddende krijgt Josafat heel duidelijk voor zijn geest Wie de Heere is. Dat beheerst hem zozeer dat het er op lijkt alsof hij in het begin van zijn gebed helemaal niet denkt aan de vijanden die het bestaan van Juda bedreigen. Josafats geest is actief bezig met wat de Heere van Zichzelf heeft geopenbaard en daar is zijn hart helemaal bij betrokken. Zijn hoofd en zijn hart staan onder invloed van de sterke kracht van Gods Woord.

Daarom is het eerste wat hij in zijn gebed zegt iets over God Zelf. 'O Heere, God onzer vaders'. Hij noemt God met de Naam waarmee de Heere Zichzelf aan Mozes heeft geopenbaard. Jehova - Ik zal zijn die Ik zijn zal. Hij doet wat Hij belooft. Dat heeft Hij betoond in de bevrijding van Zijn volk uit Egypte en in de intocht die Hij Zijn volk geven zal in Kanaän. Hij is de God van het verbond, die de gemaakte afspraken houdt. Hij is de Onveranderlijke, de Getrouwe.

Zo was Hij voor de vaders. Op Zijn Naam hebben de vaders vertrouwd; bij die Naam hebben zij Hem aangeroepen; in die Naam hebben zij gezworen. En nog is Hij Dezelfde. Ook al vormen de Moabieten en de Ammonieten nog zo'n grote bedreiging. Josafat noemt de Heere ook de God in de hemel. Hij is niet maar een God die op een klein terrein hier op aarde regeert. Nee, Hij is de enige God, de ware God. Er is geen andere god. Laten de heidenen vele goden hebben, maar al die goden zijn zelfbedachte goden. Zij zijn ontstaan in de verbeelding der mensen. En al die vreemde goden heeft Josafat immers weggedaan uit het volksleven toen hij zijn reformatiewerk deed. De Heere, tot Wie Josafat zich wendt, is de Heerser over alle koninkrijken der heidenen. Hij is de absolute Soerevein in de gehele wereld. Ach nee, dat beseffen de vijanden niet. Hoe zouden zij het kunnen? Maar Josafat weet dat het wel zo is. Alles staat onder Gods bestuur. De Moabieten en hun bondgenoten zijn nu wel bezig om Juda te vernietigen, maar dat staat niet los van Gods bestuur. En hun aanwezigheid in Juda betekent niet dat God afstand gedaan heeft van Zijn troon en dat het bewind niet langer in Zijn handen ligt. O nee! Het is zelfs zo, dat God de harten van de vijanden zo beïnvloed heeft dat zij daarom besloten hebben Juda aan te vallen. Kijk, bij deze wetenschap verdwijnt de vrees al uit het

BEREND BOTJE

Al enige tijd speelt zo af en toe het kinderliedje door mijn hoofd, dat u wellicht vroeger ook leerde. Over Berend Botje, die uit varen ging, met zijn scheepje naar Zuidlaren en die toen nooit weerom kwam. We vroegen ons als kinderen natuurlijk af waar Berend dan gebleven was. De volgende strofe wilde ons laten geloven dat hij naar Amerika was. Maar dat geloofden we zelfs als kind niet. Met zijn kleine scheepje kon hij onmogelijk zover komen. Nee, hij was natuurlijk in Zuidlaren gebleven. Maar waarom wisten we niet. Sinds kort is het antwoord bekend. Nu weten we het, zeker als we een klein beetje meer van Berend en zijn achtergrond weten. Weet u dat ook? Welnu, hij was altijd nog thuis bij zijn moeder en die moeder maakte er elke zondag weer ernst mee om naar de kerk te gaan. Daar was ze heel stipt in. Niet één keer, maar twee keer ging ze. Ze vond dat Berend dat ook behoorde te doen. Maar Berend deed liever wat anders. Eén keer wilde hij wel mee, maar geen twee keer. Bijna wekelijks gaf dat toch wel wat strubbelingen tussen hem en z'n moeder. Tot groot verdriet van moeder Botje, die het zo graag anders zag. Iedere keer verzoon Berend wat anders. Hij vond één keer echt wel genoeg. Hij kon die twee preken toch niet in zich opnemen. In één preek kreeg hij meer dan genoeg te horen. Bovendien, hij wilde ook wel eens op bezoek. Bij z'n getrouwde zuster bijvoorbeeld die veel ruimer dacht dan Moe. Of bij zijn vrienden. Soms wilde hij een boswandeling maken. Of bij erg warm weer wel eens gaan zwemmen. In de week kwam er toch al zo weinig van die dingen. Op zondag mocht hij toch ook wel eens wat ontspanning hebben, vond Berend. Zijn moeder dacht er anders over. Ze waarschuwde hem, soms met tranen in haar ogen. Ze wees hem erop dat de Heere het zo waard is om gediend te worden. Als je dat zag, zou je dan niet twee keer over Zijn zondaarsliefde willen horen preken? Maar Berend bleef bij zijn standpunt. Hij werd die zondagen thuis een beetje zat. Op een gegeven ogenblik ging hij er met zijn bootje op uit. 's Avonds was hij nog niet thuis. Moeder ongerust natuurlijk. Waar was Berend toch? Op dinsdagmorgen kwam er een brief, op maandag gepost. "Lieve moeder, ik ben in Zuidlaren en hier blijf ik. Ik heb hier een kerk gevonden waar alleen 's morgens dienst is. Dat bevalt me best. Dit heb ik altijd gewild. Dus blijf ik hier. Hartelijke groeten, van uw liefhebbende zoon Berend".

P. den Butter

hart van Josafat. Als hij alleen al aan de Heere denkt, dan veert zijn moed weer op. Wat zouden die vijanden immers tegen de Heere vermogen? In Gods hand is toch kracht en sterkte, zodat niemand zich tegen Hem stellen kan? Kijk naar die hand, die machtige rechterhand van God. Wat hebben de vromen daar al vaak steun aan ontleend. Zo ook Josafat. Die hand kan niemand afslaan. Tegen die hand kan niemand stand houden. Die hand van de Almachtige kan de opmars van de vijanden stuiten en hen straks verjaagd, verstrooid doen zuchten.

Josafat is er ook van overtuigd dat God al die dingen niet maar in het verleden deed. Hij is nog zo. 'Gij zijt de Heerser'. Ook nu. Hij was dit alles tien minuten voordat Josafat bericht kreeg van de aanval door de vijanden. Maar dat bericht heeft aan de werkelijkheid niets veranderd. De aanwezigheid van de vijanden heeft geen enkele verandering in God aangebracht. Gij zijt...

Wat doet Josafat dus als Hij deze dingen voor Gods oor uitspreekt en dat ook nog doet ten aanhoren van het volk? Hij belijdt Wie God is. Zijn geest is gedrenkt in de ware kennis van God. En die ware Godskennis ondersteunt hem en doet hem vertrouwen.

Dat is nog zo. Met name mag een kind van God dit gewaar worden als hij door de diepten en de crises heen moet. Wat kan het dan een steun zijn als we de Heere kennen; als we Zijn deugden als pleitgrond mogen gebruiken. Dan blijkt de Naam des Heeren een sterke toren te zijn, waarheen de rechtvaardige vluchten mag. Als er dan niets overblijft waarop ons hart vertrouwen kan, behalve dit, dan is het nog niet hopeloos.

Wat God doet

Josafat gaat verder. Hij blijft niet staan bij Wie God is, maar hij spreekt ook over wat God doet. Wat heeft de Heere gedaan in de geschiedenis van Zijn volk? Hij heeft de Kanaänieten uit het land verdreven en Hij heeft Zijn volk Israël er in gebracht. Zo had Hij het trouwens beloofd. In het bijzonder aan Abraham, die een speciale relatie met de Heere mocht kennen omdat hij Gods liefhebber was. Waren het geen grote en genadige daden die de Heere verrichtte ten behoeve van Zijn volk?

Toen heeft dat volk gewoond in het land dat de Heere als erfenis gegeven had. Daar hebben ze toen voor Hem een huis, een heiligdom gebouwd en toen had de Heere gezegd dat Hij daar wilde wonen. Alweer zo'n bewijs van genade, onverdiende gunst. Had de Heere toen ook niet beloofd dat Hij zou horen naar het gebed van Zijn volk, als zij in Zijn huis tot Hem zouden roepen? Als ze in

nood zouden verkeren tengevolge van het zwaard of de pest of de honger en dan tot Hem zouden roepen, dan zou er naar Zijn belofte uitkomst komen. Welnu, in het vertrouwen dat de Heere waarachtig is, is Josafat nu hier, samen met het volk. Hier staan ze in hun benauwdheid en vanuit die benauwdheid

Vragenrubriek

De inspiratie

Het begon allemaal met een eenvoudige vraag. En die vraag ging over het slot van het boek Deuteronomium. Als we ervan uitgaan dat ook dit boek van Mozes' hand is, hoe kan hij in het slot van dit boek dan zijn eigen heengaan beschrijven? Of is dit een aanvulling van bijvoorbeeld Jozua geweest?

In hoofdstuk 34 wordt gesproken van het afscheid van Mozes, die 40 jaren lang de leidsman van het volk Israel was geweest. De Heere neemt hem apart en laat hem vanaf een berghoogte het beloofde land zien. Hijzelf zal daar niet binnen gaan vanwege het gebeuren in Meriba, Numeri 20, maar het is ook zijn tijd om te sterven. Mozes had zelf ook al van zijn hoge leeftijd gesproken in Deut. 31:2: "Ik ben heden honderd en twintig jaren oud; ik zal niet meer kunnen uitgaan en ingaan; *daartoe* heeft de HEERE tot mij gezegd: Gij zult over deze Jordaan niet gaan".

Grote delen van het boek Deuteronomium worden in de ik-vorm geschreven. Maar andere delen weer niet. Net zo min overigens als de andere boeken van Mozes. Toch mogen we zonder bezwaar de eerste vijf Bijbelboeken als de boeken van Mozes zien.

Dat Mozes zijn sterven niet zelf beschrijft ligt voor de hand. Hoewel Mozes ook het verleden, de gebeurtenissen voor zijn geboorte, inclusief de schepping beschrijft, en ook profetisch over de toekomst spreekt, zal het laatste deel van Deuteronomium door iemand anders zijn geschreven. Niet alleen omdat het Mozes' eigen sterven betreft, alsmede zijn begrafenis door de Heere, en dertig rouwdagen daarop volgend, maar ook omdat het hoofdstuk een getuigenis aangaande Mozes zelf bevat, wat hij niet van zichzelf gezegd zal hebben: "En er stond geen profeet meer op in Israel, gelijk Mozes, die de HEERE gekend had, aangezicht tot aangezicht", 34:10.

Wie de oorspronkelijke auteur is, is niet belangrijk. Wie ook door God geroepen werd om de heilsgeschiedenis te beschrijven, allen zijn op dat moment door de Heilige Geest gedreven geweest en mochten en konden daarom Gods Woord, de eerste Auteur, onfeilbaar

roepen ze tot Hem, pleitend op Wie Hij is in Zijn heerlijke deugden en op wat Hij in het verleden deed. Zo roept hij tot de God der vaderen. Zo zoekt Hij met Zijn ellendig volk een schuilplaats achter Hem.

P. den Butter

doorgeven. Hiervan zegt de bijbel zelf: "En wij hebben het profetische woord, dat zeer vast is, en gij doet wel, dat gij daarop acht hebt, als op een licht, schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de morgenster opga in uw harten. Dit eerst wetende, dat geen profetie der Schrift is van eigen uitlegging; want de profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil van een mens, maar de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken", 2 Petrus 1:19-21. Door de werking en inblazing van de Heilige Geest, Die in al de waarheid leidt, ook bij de totstandkoming van de bijbelse geschriften, is Gods Woord door ons als onfeilbaar te beschouwen. En dan heb ik het over de oorspronkelijke tekst en niet over een vertaling. Hoe goed een vertaling ook is, een vertaling is niet onfeilbaar. Al geloven wij van harte dat de vertalers van onze Statenvertaling zijn verlicht en geleid door de Heilige Geest, de auteurs van de bijbel zijn meer dan verlicht geweest, zij zijn geïnspireerd door de Heilige Geest. Ze zijn niet als een dode machine gebruikt (mechanische inspiratie) maar als individuele personen met hun eigen aanleg en achtergrond (organische inspiratie). Dat dus niemand bij Mozes' heengaan aanwezig is geweest, is dus niet waar: de Heere Zelf was er bij. En uit Zijn mond heeft de bijbelschrijver alles vernomen en zoals hij het vernam doorgegeven. Amos zegt dat de Heere Zijn verborgenheden aan Zijn knechten openbaart, 3:7.

En op deze manier weten wij ook dat Simson in de tempel van Dagon gebeden heeft en ook wat hij gebeden heeft. Enige weken bracht ik dit ter sprake en met succes! Wat een reacties zeg, allemaal heel positief en hartelijk. Iedereen die reageerde wil ik daarvoor dan ook vriendelijk bedanken! Bijna niemand vertrouwde mijn vraag; u vraagt natuurlijk naar de bekende weg, zo kreeg ik te lezen. Iemand vond wel, dat als ik echt het antwoord op die vraag niet wist, ik inderdaad echt dom was. Nu, dat laatste wil ik niet ontkennen hoor. Ik ben dwaas in 's hemels wegen. Je komt er meer en meer achter dat je de verlichting van de Heilige Geest zo nodig hebt, ook over

de meest bekende Bijbelwoorden.

Fijn te horen dat ons blad door velen gewaardeerd wordt en dat de inhoud "leerzaam, nuttig en opbouwend" is. Dat is ook precies wat de redactie voor ogen staat. Dat Bewaar het Pand staat voor "een krampachtig vasthouden aan oude vormen", zoals ik ook wel heb gehoord, is een karikatuur. We streven juist naar vernieuwing. Zij het naar de vernieuwing van ons hart en leven. Dat is niet ons werk, maar wel onze begeerte.

Sommigen verwezen aangaande Simsons laatste gebed, en mijn vraag hoe we daarvan weten, naar Matthew Henry. Die heeft een duidelijke verklaring: "Zijn gebed is niet door mensen gehoord, wel door God. En hoewel Simson niet is blijven leven om het aan de mensen door te geven, heeft God het door de Geest aan de schrijver geopenbaard om het door te geven aan Zijn kerk".

Fijne reacties dus met hartelijke brieven, echt gewaardeerd hoor! Ook met de brief uit het hoge noorden (die dan wel met de vraag begint: kan uit het noorden iets goeds komen?), ben ik heel blij. In die brief wordt het boek "De sterke en de Sterkste" van ds. G. Boer geciteerd en

die op eenzelfde manier als hierboven onze vraag beantwoordt.

Blij met het meedenken van onze lezers, ben ik ook blij met een stroom van nieuwe vragen! Voorlopig ben ik er wel even zoet mee, maar dit werk smáákt ook zoet!

Wat werkt het Woord van God uit in ons leven! Dat is tenslotte de vraag die we onszelf steeds weer moeten stellen. Toen onder koning Josia het wetboek van Mozes gevonden werd (en dat zou heel goed het boek Deuteronomium geweest kunnen zijn) was de reactie van deze godvrezende koning verslagenheid en inkeer. Stel uw leven naast de wet van God en zal er dan bij ons geen sprake moeten zijn van verslagenheid? Eens toch voor het eerst, maar daarna telkens weer opnieuw! Zo komt er plaats voor de Heere Jezus, de volmaakte Knecht des Heeren, Die door Zijn werk op aarde en vanuit de hoge hemel, volkomen kan zalig maken al degenen die door Hem tot God gaan! Om Zijmentwil hoort en verhoort God de Vader het gebed van een alles verbeurd hebbende Simson.

K. Hoefnagel

Sprekend verleden

DS. H. DE COCK.

DE EVANGELISCHE GEZANGEN GETOETST EN GEWOGEN EN TE LICHT BEVONDEN

Het is leerzaam terug te zien in de geschiedenis en daar lessen uit te trekken. Wie zijn geschiedenis vergeet, moet de geschiedenis overdoen. Dat geldt ook de kerkgeschiedenis. Ds. H. de Cock had ernstige bezwaren tegen de Evangelische gezangen. Daarom schreef hij een voorrede in een geschriftje van Klok dat tegen de inhoud van de Evangelische gezangen was gericht.

Gezangen

Ds. de Cock had bezwaren tegen gezangen. Op 1 januari 1807 werd officieel de bundel *Evangelische Gezangen* in de Nederlandse hervormde Kerk ingevoerd. De bundel telde 192 gezangen. Grotendeels een verzameling van rijmende versregels, die vertellen over het kabbelend stroompje van geestelijk leven, met aanbevelingen van gelatenheid, braafheid en plichtbetrachting. Een aanprijzing om in alles het voorbeeld van Jezus te volgen. Er was overigens wel verzet tegen de invoering van de nieuwe gezangenbundel. Diverse kerkelijke vergaderingen bepaalden dat er per dienst tenminste eenmaal uit de

bundel gezongen moest worden. Toch bleef in veel gemeenten het verzet tegen de gezangen voortleven. Vandaar dat deze zaak bij de Afscheiding ook ging spelen. Een zekere Johannes Klok was tegenstander van de gezangen. Ds. de Cock schreef een voorwoord in een geschrift van zijn hand. In dit geschrift zijn een voorstander en een tegenstander van de gezangen aan het woord door middel van een briefwisseling. De gezangenbundel wordt kritisch bekeken. De conclusie is dat de bundel strijdig is met de Gereformeerde leer. We lezen de volgende zinsneden: "Het gezangboek in zijn geheel beschouwd, deze 192 gezangen zijn kortom mijns inziens Sirenische minneliederen, om de Gereformeerden al zingende van hun zaligmakende leer af te helpen, en een valse en leugenleer in te voeren, en alle partijen, buiten de kerk over te halen om tot één kerk of gemeente zich te verenigen." De uitdrukking 'Sirenische minneliederen' is ontleend aan het oude griekse verhaal van de Sirenen, vrouwen met vogellichamen die op een eiland woonden en door hun lieflijk gezang voorbijvarende schepelingen lokten, waardoor ze schipbreuk leden. De toon in het boekje van Klok is scherp. Maar dat was in die tijd niet ongebruikelijk. De uitgave van het geschrift van Klok is de aanleiding geworden tot de

afzetting van De Cock door het Provinciaal Kerkbestuur van Groningen op 29 mei 1834. Klok was al in 1817 in conflict gekomen met de plaatselijke predikant over het gebruik van leerboekjes op de catechisatie waarin volgens Klok de leer van de verkiezing en verwerping werd geloochend. In het huis van Klok in Delfzijl is De Cock regelmatig voorgedaan. In 1835 werd hier een afgescheiden gemeente geïnstitueerd, Klok was één van de eerste ouderlingen. Klok is later afgezet als ouderling maar tot aan zijn dood in 1859 bleef hij onrust veroorzaken in het kerkelijke leven. Het blijft echter een feit dat Klok de vinger heeft gelegd bij veel onjuistheden in de Evangelische Gezangen.

Voorrede

De voorrede, de inleiding op het boekje van Jacobus Klok 'De Evangelische Gezangen getoetst en gewogen en te licht bevonden' is van de hand van ds. H. de Cock. Hij begint met vast te stellen dat nog geen 30 jaren na de invoering van de bundel *Evangelische Gezangen* velen de onechtheid en de schadelijkheid ervan zijn gaan zien terwijl na 300 jaar de ware gelovigen nog steeds instemmen met de Catechismus en de Geloofsbelijdenis als in alles op Gods Woord gegrond. De Cock schrijft "Wijzen en verstandigen zijn hier blind en zien geen gevaar of gebreken, maar dwazen en kleinen verstaande naar Jezus' woord de verborgenheden van het Koninkrijk der hemelen, die de wijzen en verstandigen verborgen zijn, zien hier bederf en onheil en horen het woord van God, 't welk hen toeroept: *vermengt u niet met degenen die naar verandering staan; wacht u voor het zuurdesem der Farizeeën en Schriftgeleerden, want een weinig zuurdeeg maakt het gehele deeg zuur.* Niet tevergeefs hebben onze wijze en vrome voorvaders in de zo doorluchtige en roemruchte Synode van Dordrecht, wel voorziende dat enige verandering zieke geesten eenmaal nog zoeken zouden hierdoor de kerk te bederven, belast en bevolen, dat er *geen nieuwe gezangen in de kerk zouden ingevoerd worden*, onze eeuw echter die de wijsheid onzer vaders dwaasheid acht en die waarwijs alles tracht te vernieuwen, te veranderen en te verbeteren, heeft de raad der ouden verlaten, met *Rehabeam*, ook in dezen eigen zin en wil gevolgd, maar waarlijk met geen beter gevolg dan deze dwaze Koning, de onwijze zoon van de wijze Salomo: want helaas! men ziet de gemeente des Heeren gedeeld en gescheurd, de gemoederen verhit, de stichting belemmerd en Gods waarachtige dienst, waaraan alle tijdelyk en eeuwig heil hangt, verachtend." De Cock roept op tot een onpartijdige

toetsing aan Gods Woord en besluit zijn voorwoord als volgt: "Och mocht het dienen nog tot verheerlijking van God, Die alleen zuiver in Geest en waarheid wil gediend worden, tot ontdekking en overtuiging van velen, van de waarheid der Gereformeerde leer, en tot zuivering onzer kerk, dat is de hartelijke wens en bede, van hem, die het heil van kerk en Vaderland, Gods eer en het tijdelijk en eeuwig belang van onsterfelijke zielen ter harte gaat, en beschouwt als onze ENIGE REDDING."

Inhoud

De Evangelische gezangen bevatten volgens Klok wel enige waarheid, maar niet de stellige waarheden zoals de Gereformeerde leer die leert. De Gereformeerde waarheden worden veelal niet rechtstreeks tegengesproken, maar verzwegen terwijl zij vermeld hadden moeten worden. Verzwijgen noemt Klok een heimelijk ontkennen. Zij die dwalen wat de waarheid betreft kunnen de gezangen gerust meezingen. De synode van 1618 en 1619 bepaalde uitdrukkelijk in art. 69 "alle andere gezangen zal men uit de kerk weren." Dit betekent dat naast de enige gezangen geen andere gezangen zouden moeten worden ingevoerd. Wat komt zoal aan de orde in het geschriftje tegen de Evangelische gezangen? Klok stelt dat de drie-eenheid niet duidelijk wordt beleden. Ook Gods eigenschappen worden niet duidelijk verwoord. Verzwegen wordt dat God de Zoon en de Heilige Geest eens- wezens zijn met God de Vader. Zo hoeven de remonstranten en de socinianen zich niet te stoten aan de inhoud van de gezangen. Klok is een belezen man geweest, hij haalt diverse theologen aan in zijn geschriftje tegen de Evangelische gezangen. We geven een citaat "Het is waar, de gezangen spreken wel niet rechtstreeks de Gereformeerde kerk tegen, dan waren zij ook ogenblikkelijk door alle oprechten ontdekt en verworpen geworden, maar zij belijden ook niet meer dan onze partijen, ja zelfs minder dan de Remonstranten." Wat de Heilige Geest aangaat wordt in de gezangen gezwezen over de goddelijke eigenschappen, namen, eer en werken. Dat de Heilige Geest onwederstandelijk werkt, wordt verzwegen. De Evangelische gezangen komen meer overeen met de Remonstrantse Catechismus dan met de Gereformeerde leer. Soms klinkt door dat de Heere Jezus voor alle mensen geleden heeft. Wat verkiezing en verwerping betreft lezen we: "De gezangen lopen zacht over dit alles heen, zonder te melden van een eeuwig en onveranderlijke verkiezing, met een gehele verzwijging van de verwerping." In de gezangen is geen sprake van het

werkverbond, ook wordt niet verwoord waar het beeld van God uit bestaat waarnaar de mens geschapen is. We lezen het volgende: "Dan wat de straf betreft uit de toegerekende erfzonde van Adam, als het hoofd van het verbond, en al zijn nakomelingen in hem tot verdoemenis bestaande in drieërlei dood, dit is wederom vergeten in de gezangen te melden." Ook komen aan de orde het genadeverbond, de Middelaar en de voldoening en de rechtvaardigmaking. Ook op deze punten heeft Klok ernstige bedenkingen. In de gezangen wordt algemene verlossing geleerd terwijl de toepassing afhangt van de vrije wil. Er is geen gezang dat over de rechtvaardigmaking gaat. Ook doop en avondmaal komen aan de orde. Het wordt bijvoorbeeld niet duidelijk voor wie het Avondmaal is ingesteld. Het komt ook niet duidelijk uit in de gezangen dat de zielen van de uitverkorenen direct na het sterven in hemelse heerlijkheid ingaan. De gezangen zwijgen over de eeuwige verdoemenis.

Slotsom

Er viel dus heel wat aan te merken op de inhoud van de Evangelische gezangen. Veel zaken die tot de Gereformeerde leer behoren werden weliswaar niet openlijk bestreden, maar toch wel verzwegen. We begrijpen dan ook wat we lezen aan het slot van de briefwis-

seling: "Het gezangboek in zijn geheel beschouwd, deze 192 gezangen zijn kortom mijns inziens Sirenische minneliederen, om de Gereformeerden al zingende van hun zaligmakende leer af te helpen, en een valse en leugenleer in te voeren...ik kan de liederen niet voor Gereformeerd erkennen." Hierin ligt een les voor het heden. Er gaat voor de eredienst niets boven de Psalmen. De bepaling van de synode van Dordrecht is dan ook een wijze bepaling geweest toen zij besloot dat gezangen die men zou willen invoeren naast de enige gezangen geweerd zouden moeten worden uit de kerk en waar zij al ingevoerd waren afgeschaft zouden moeten worden. De Psalmen zijn geïnspireerd door God de Heilige Geest. Dit kan van gezangen niet gezegd worden. Klok heeft de gezangen grondig getoetst aan de gereformeerde leer. Zo'n toetsing is in onze dagen ook nodig. Dan zou weleens kunnen blijken dat er veel ontbreekt wat de Gereformeerde leer betreft, net zoals dat soms in de prediking het geval is. De Heere geve dat de Psalmen gezongen en beleefd mogen worden. In de Psalmen worden alle levenswerkelijkheden en situaties verwoord en wat er dan kan omgaan in het hart en ondervonden wordt van Gods zijde tot onderwijs voor jong en oud.

A. van Heteren

De praktijk der godzaligheid

Het avondmaalsformulier (21)

We zijn in deze artikelenserie bezig om te bezinnen op de aspecten van de waarachtige zelfbeproeving. Vorige keer zijn we toegekomen aan het derde punt volgens het avondmaalsformulier. En dat begint als volgt: "*Ten derde onderzoeken een iegelijk zijn consciëntie, of hij ook gezind is voortaan met zijn ganse leven waarachtige dankbaarheid jegens God de Heere te bewijzen...*" Het staat allemaal in het verband, aldus het formulier, "*opdat wij tot onze troost het Avondmaal des Heeren mogen houden...*"

Met het oog daarop is toetsing van hart en leven nodig. Niet alleen in verootmoediging vanwege mijn zonde en vervloeking, en ook niet alleen aangaande het geloof waarmee ik mij verlaat op de genadige belofte van God – maar niet minder betreffende het leven van dankbaarheid en heiligmaking. De boom zal men toch kennen aan z'n vruchten?! De uitgangen van het leven maken toch openbaar wat er leeft in het hart?! De woorden van de mond geven toch de inhoud van het binnenste aan?! En de daden van alledag maken toch openbaar

wat het spoor is waarover mijn leven zich beweegt?! Wel, zo bezien is het niet vreemd dat de oefening van de waarachtige zelfbeproeving zich met name richt op de vraag of de wortel van mijn leven zich kenbaar maakt in een praktijk van godzaligheid.

verzekerd

Als de Catechismus vraagt naar de achtergrond en het doel van het doen van goede werken, wordt als een van de redenen genoemd "*dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij*" [antwoord 86]. Let wel: het gaat hier om de goede werken van hen over wie wordt gezegd dat "*wij uit onze ellendigheid (...) door Christus verlost zijn.*" Wat een voorrecht als dat de werkelijkheid van je leven is. Er wordt nog iets bij gezegd, namelijk dat dit plaats vond "*zonder enige verdienste onzerzijds, alleen uit genade...*" Nee, er is geen reden tot eigen roem. Het is alles het werk van Christus, door Zijn Geest. Maar de goede werken zullen er zijn. Ze vormen het bewijs van dat eerste: de verlossing uit ellende, de vergeving van de zonde, de verzoening met God. En

daarmee zijn die goede werken niet alleen een sprake voor hen die buiten zijn ("... opdat door onze godzalige wandel onze naasten voor Christus gewonnen worden...") en niet alleen – maar dat wel bovenal! - tot verheerlijking van de Heere en Zijn werk, maar ze mogen ook zichzelf zekerheid schenken van het Geesteswerk in mijn leven.

Ik meen dat het een bijbels geluid is dat onze Catechismus hier laat horen. Laat het duidelijk zijn: de veiligste en de meest zekere weg tot de zekerheid aangaande Gods werk in het leven is die van het geloof. De oefening van het 'naakte' geloof. Het is de weg waarin de Heere Zijn kinderen het liefst ziet gaan. Het is de weg van de arme, verloren zondaar. Die alle hoop op zichzelf moet opgeven. En die niets overhoudt dan uit pure armoede zijn hand op te houden. Maar die één ding leert: "Bij de Heere, de HEERE, zijn uitkomsten - tegen mijn grote nood en dood". En die het door genade ervaren gaat: "Wie op Hem vertrouwt, die zal niet beschaamd worden" [Rom. 9].

Maar nu wijst de Catechismus erop: het heeft de Heere behaagd Zijn kinderen ook nog langs een andere weg te verzekeren van Zijn gewisse genade en ontferming. Wanneer ze eraan twijfelen of de wortel der zaak wel in hen gevonden wordt, dan wil de Heere het ze ook nog langs een andere weg betuigen. En dat is de weg die in zondag 32 gewezen wordt. De weg door middel van de vruchten. Wat zijn de vruchten? Waarvan zijn het vruchten? Wel, van het geloof. Je zou kunnen zeggen: de goede werken dat zijn de vruchten, de kinderen van het geloof. En wat is het geloof dan? Dat is de moeder van de goede werken.

Uitgaande van dit beeld zei Thomas Chalmers, de leermeester van Robert McCheyne, sprekende over deze dingen, het eens zo. Ik citeer uit het hoofd. "Stelt u zich voor: daar ligt een moeder op bed. Ze is ziek en zwak. En nu wordt ze verzorgd en ondersteund. Door wie? Door haar dochters. Die helpen haar. En die spreken haar moed in. En neem nu het beeld van het geloof en haar kinderen eens - die goede werken. Het geloof, de moeder, ze is zo zwak. Ze wanhoopt zelfs aan haar eigen bestaan. Ze kan op eigen benen niet gaan en staan. Maar nu komen haar kinderen (de goede werken, de vruchten van het geloof) haar te hulp. Ze beuren haar op. Ze helpen haar in haar zwakheid. En zo wordt het zwakke geloof uit de vruchten verzekerd van de echtheid van het geloof." De aanwezigheid van de vruchten van het geloof wijst aan dat het geloof er is; dat het echt is!

niet onvruchtbaar

In dit verband denk ik aan het eerste hoofdstuk van de tweede Petrusbrief. Daar komen we ook van die zwakke en aangevochten mensen tegen. Mensen, midden in de strijd. Vol van wankelmoe-digheid en ongestadigheid. Daarom roept de apostel hen op: "Benaarstigt u toch om uw roeping en verkiezing vast te maken. Beijvert u opdat u vast staat in het geloof. Want dat doende zult ge nimmermeer struikelen!" [1:10]. Maar Petrus, hoe moeten we dat dan doen? Waaraan moeten we die vastigheid dan ontleenen? Daarop geeft de apostel een merkwaardig antwoord. Hij had kunnen verwijzen naar het geloof en het vertrouwen in de Heere. Op het geloof dat weet van het 'nochtans'. Waar de Psalmen van zingen: "Die op de Heere vertrouwen, zijn als de berg Sion, die niet wankelt..." [Ps. 125]. Maar dat doet de apostel nu niet. In plaats daarvan verwijst hij naar het christelijke leven. Naar de deugden van lijdzaamheid, van godzaligheid, van broederlijke liefde, van liefde jegens allen. Namelijk als vruchten van het werk van de Heilige Geest. Hij schrijft: "Als deze dingen bij u zijn en in u overvloedig zijn, zij zullen u niet ledig noch onvruchtbaar laten in de kennis van onze Heere Jezus Christus" [1:8].

Het is alsof de Heere hier door Zijn dienstknecht Petrus zeggen wil: als deze dingen nu in uw leven aanwezig zijn, als vruchten van het goede werk dat de Heere in uw leven begonnen is..., wel - dan zijn er niet alleen die vruchten, maar dan is dat goede werk zelf ook aanwezig. Uit de vruchten kent men toch de boom? Een gave appel wijst toch op een gezonde appelboom? Een sierlijke en sappige druiventros wijst toch op een levenskrachtige wijnstok? Welnu - als het ene er is, dan zal het andere er ook zijn! Onze Dordtse Leerregels spreken zelfs over het "met geestelijke blijdschap en heilige vermaakings waarnemen van de onfeilbare vruchten der verkiezing" [I/12]. "En diensvolgens spruit deze verzekerdheid niet voort uit enige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord geschied, maar (1) uit het geloof aan de beloften Gods, die Hij in Zijn Woord zeer overvloedig tot onze troost heeft geopenbaard, (2) uit het getuigenis van de Heilige Geest in onze harten 'die met onze geest getuigt dat wij kinderen Gods zijn' en (3) eindelijk uit de ernstige en heilige oefening van een goed geweten en van de goede werken. En zo de Kerk des Heeren deze vaste troost niet had, zo zouden zij de ellendigste van alle mensen zijn" [V/10].

Wat een ontferming van de Heere, dat Hij zo laag neerdaalt, dat Hij de Zijnen

zelfs weet te vertroosten vanuit hun eigen goede werken. Als vruchten van Zijn werk. En wat een voorrecht dat de gezindheid van het hart om de Heere te dienen een aansporing mag zijn om "tot onze troost" het Avondmaal des Heeren te houden.

J.M.J. Kieviet

Persberichten

Betreft: China voor Christus: totale opbrengst: € 98.797,30

Zaterdag 31 oktober maakten we de opbrengst van de actie bekend: het prachtige bedrag van € 98.797,30. Clubs en verenigingen organiseerden onder andere verkoopacties, Chinese maaltijden, bijeenkomsten waarvan de opbrengst voor de actie bestemd werd, info-avonden over China.

Voor het eerst deden zondagsscholen en kinderclubs mee aan de actie. Met de verkoop van kaarten en spellen, spaardoosjes en andere acties brachten de kinderen in de basisschoolleeftijd zo'n 30.000 euro bij elkaar! De helft van de totale opbrengst wordt overgemaakt naar Stichting Bonisa Zending in Lisse. Het geld zal worden besteed voor diverse projecten in China. De andere helft van het bedrag is voor het LCJ en komt via verschillende activiteiten meteen weer ten goede aan jongeren en jeugdwerk. We danken de Heere die kracht en wijsheid gaf om deze actie te voeren en bidden of Hij de besteding van de opbrengst wil zegenen.

Jaarlijkse Israëldag dinsdag 29 december

Op D.V. dinsdag 29 december hoopt het Deputaatschap voor Israël weer haar jaarlijkse Israëldag te houden. Ook dit jaar is de bijeenkomst in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Hardinxveld-Giessendam. Er is deze dag een afwisselend programma, waarin 's middags de Hongaars-gereformeerde predikant Imre Zöld hoopt te spreken. Ds. Zöld doet namens het deputaatschap enig werk onder Joden in Transsylvanië (Roemenie) en Budapest en daarover hoopt hij het één en ander te vertellen.

In het ochtendprogramma hopen Ds. C.J. Meeuwse en Ds. W. Silfhout te spreken. Laatstgenoemde zal met name de voortgang van het werk in Israël belichten ook naar aanleiding van zijn verblijf in Israël afgelopen zomer waar hij enkele weken M.L. Dekker verving tijdens diens verlof. Ds. C. Neele hoopt 's middags ook iets te vertellen uit de geschie-

denis van Evangelieverkondiging onder Israël. In de pauze is er een programma rond het thema "Reizen naar Israël". De belangstelling voor deze reizen neemt de laatste tijd sterk toe. De heer L.J. Joesse zal dit onderdeel verzorgen samen met enkele jongeren met wie hij recent een reis naar Israël maakte.

Muzikale medewerking wordt verleend door het Ridderkerks Mannenkoor.

De toegang tot deze dag is vrij. Het beloofd een boeiende dag te worden. Graag ontmoeten wij u op dinsdag 29 december. Plaats: Kerk Geref. Gem., Buitendams 118 te Hardinxveld-Giessendam. Aanvang: 10.00 uur.

Boekbespreking

Ds. A. v.d. Zwan, *Onbezweken trouw, Op weg met aartsvader Jakob, gebonden, 196 blz., € 15,90, Uitgeverij De Banier, Apeldoorn, ISBN 97890-336-07905.*

Na de goede ontvangst van het boekje over Hebreëën 11 is dit boekje verschenen als uitwerking van preken die gehouden zijn in een serie bijbellezingen in de Chr. Geref. Bethelkerk van Slie-drecht. Het boekje behandelt in twaalf hoofdstukken niet heel het leven van Jakob. Het eindigt bij de overdenking van Genesis 35. Over het leven van Abraham is meer gepubliceerd dan over het leven van Jakob. Het is een goede zaak dat ook aan het leven van Jakob aandacht wordt besteed. Wellicht dat er in de toekomst nog een vervolg zal worden uitgegeven. Een enkele kritische opmerking willen we maken: Bij het citeren van de Bijbeltekst op blz. 11 staat er meer dan eens 'Heere' in plaats van 'HEERE'. Dat is geen onbetekend verschil. "HEERE" is immers de verbondsnaam. Wat het berouw van Ezau betreft (blz. 38) maakt de kanttekening op Hebr. 12:17 duidelijk wat hiermee wordt bedoeld. Het zou een goede zaak zijn hiernaar te verwijzen. Zo hebben we bij het doorlezen van dit boekje ook weleens gedacht dat bepaalde zaken meer uitgewerkt zouden kunnen worden. Maar laat duidelijk zijn dat het positieve zonder meer overheerst. Terecht wordt op blz. 22 gesproken over een persoonlijke verkiezing als het gaat over Jakob en Ezau: "nog voor er iets van Jakob en Ezau begon te leven, was hun eeuwige bestemming reeds in Gods boek geschreven. Zonder aanzien der persoons verkoos God de een en liet Hij de ander liggen in zijn verlorenheid. 'Jakob heb ik liefgehad, en Ezau heb Ik gehaat' (Rom. 9:13)." Op blz. 66 wordt terecht gewaarschuwd tegen gemengde huwelijken. De auteur heeft bij de uitgave van zijn boekje gedacht aan het gebruik op verenigingen en bijbelstu-

diekringen. Naast te zingen psalmen en Schriftlezingen zijn gespreksvragen toegevoegd. We sluiten ons aan bij de wens die verwoord wordt in het voorwoord van het boekje: "De God van vader Jakob doe onder het lezen van dit boek Zijn zegen nederdalen (Psalm 20:1). Hij geve door Zijn Geest hetzelfde afhankelijk leven van de pelgrim te beleven, dat Hij zoveel eeuwen geleden ook aan Jakob heeft willen leren."

W. Schippers, Vijf boeken die opnieuw werden uitgegeven zijn ons ter recensie toegestuurd: *Een zeemansvrouw, De kok van Simpang, De zwerver, Het Uilennest en Klavervier*. Prijs per deel €13,95, het aantal pagina's varieert tussen de 150 en 200. Juist in de wintermaanden is er wat meer gelegenheid tot lezen, ook voor de jeugd. De herdruk, in gebonden vorm, is keurig uitgevoerd. De taal is aangepast aan onze taal zonder tekort te doen aan de stijl van de auteur. Verhelderende voetnoten zijn geplaatst, achterin de boeken treffen we persoonsgegevens aan en andere achtergrondgegevens die de inhoud verhelderen en zodoende een bijdrage leveren aan het beter begrijpen van de spannende verhalen in de boeken. Zo lezen we bijvoorbeeld in 'Een zeemansvrouw' over de vrouw van een stuurman die jarenlang haar man moest missen omdat het schip waarop hij voer was vergaan. Na lang wachten vraagt haar buurman haar ten huwelijk, zij trouwt met hem, maar toch blijft er twijfel of haar man wel echt verdronken is. Dan vergaat voor de kust van Walcheren een Noors schip. De opvarenden worden ternauwernood gered. Onder hen is de stuurman. Hij gaat snel naar zijn vrouw, maar treft daar dan behalve zijn vrouw ook een baby in de wieg aan. Dan wordt het heel moeilijk... Lees zelf maar verder in het boek. De auteur leefde van 1867-1954. Wie de eerste twee boeken van W. Schippers heeft gelezen, zal ook deze vijf boeken niet willen missen. De boeken zijn heruitgegeven door *Uitgeverij 'De Ramshoorn'*, Putwei 6, 4464 BT Goes, tel. 0113- 230340

John Owen, *Gewetensvragen opgelost, gebonden, 96 blz., € 11,50, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2186-9.*

John Owen leefde van 1616-1683. Ds. J. Fraanje schreef een 'woord vooraf' in de uitgave in de Nederlandse taal in 1931. Het is een goede zaak dat dit boekje opnieuw is uitgegeven. Een aantal geestelijk vragen wordt aan de orde gesteld. Aan de hand van de Schrift en de ervaring probeert de auteur antwoord te geven op vragen aangaande de praktijk van het geestelijke leven. Zo komt de

vraag aan de orde welke overtuiging van zonde en schuld er nodig is zodat een ziel oprecht Christus zoekt. Ook worden vragen behandeld die gaan over begeerten en verdorvenheden in het hart. Hoever kan dit samengaan met ware genade? Wanneer voert een verdorvenheid nu heerschappij of niet? Lezenswaardig en onderwijzend gaat Owen hierop in. Zo leven ze op blz. 57 en 58: "In de volgende drie gevallen is er geen heerschappij der verdorvenheid aanwezig: 1. Indien de ziel er meer door bezwaard dan bezoedeld is, is het een verzoeking en geen voortdurende, heerschappijvoerende begeerlijkheid. In dit geval, namelijk wanneer het hart zo door enige zonde aangevochten wordt, zijn zonde en genade beide werkzaam met een tegengesteld doel. Het doel van de genade is de ziel te vernederen, en het doel van de zonde is de ziel te bezoedelen. De ziel wordt in zoverre door de zonde bezoedeld, als ze door de bedrieglijkheid en de aanlokselen van de zonde daaraan toegeeft. Bezoedeling komt niet van verzoeking als zodanig, werkende op de ziel, maar van de met toestemming toegelaten verzoeking. Voorzover de ziel toegeeft aan de zonde, hetzij door verrassing of door gedurige aanlokselen, in zoverre wordt ze bezoedeld. Het is anders wanneer de ziel er meer door bezwaard wordt dan bezoedeld. 2. Er is geen heerschappij van de verdorvenheid aanwezig, wanneer de ziel die bijzondere verdorvenheid waarlijk kan beschouwen en ook met terdaad beschouwt als haar grootste en dodelijke vijand. De ziel zegt: 'Het zijn geen krijgslieden die mijn staat hebben verwoest, noch ook is het enig ongemak dat mijn gezondheid heeft weggenomen; evenmin zijn het vijanden die mijn naam te gronde gericht of zich tegen mij gesteld hebben, maar deze verdorvenheid is mijn grote doods-vijand.' Wanneer de ziel waarlijk in deze overtuiging leeft, dan is er alle hoop dat men te doen heeft met de kracht van de verzoeking, en niet met de heerschappij van de begeerlijkheid of verdorvenheid. 3. Zo ook wanneer iemand zijn strijd en worsteling met de zonde bestendig voortzet, voor-namelijk in de twee grote plichten van eenzaam gebed en overdenking. Zijn deze eenmaal aan de ziel ontruikt, dan is zij uit het veld geslagen en de zonde behaalt de overwinning. Maar zolang iemand de worsteling voortzet in de oefening van de genade in die plichten, beschouw ik het als een verzoeking, en niet als een voortdurende, heerschappijvoerende begeerlijkheid." Op blz. 66 en 67 worden levenstekenen van de ziel genoemd. "Indien de ziel enig overblijfsel van geestelijke leven bezit, zullen er ook nog levenstekenen in die ziel zijn.

Welnu, de levensteken die het bewijs leveren dat de ziel niet geheel en al dood is door heerschappijvoerende verdorvenheid, zijn strijd en verootmoediging. Zolang de ziel, hoewel meer dan ooit onder macht der zonde, zichzelf bewust is van oprechtheid in de strijd die zij voert, is er een teken van leven; zo ook waar zij in dat opzicht standvastig is in haar verootmoediging."

John Flavel, De tafel toegericht, twaalf meditaties rond het Heilig Avondmaal, gebonden, 141 blz., € 15,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2198-2.

De auteur leefde van ca. 1630-1691, was een bekend puriteins prediker en diende met enkele onderbrekingen de gemeente van Dartmouth. De opgenomen overdenkingen zijn vertaald door N.A. Eikelenboom. Het verzamelde werk van Flavel beleefde in de 18^e eeuw vijf drukken en in de 19^e eeuw drie. Voor dit boek is geput uit de Sacramental Meditations (Meditaties rond het sacrament) te vinden in het 6^e deel van het verzamelde werk. (de uitgave van 1820 is gebruikt). In de weergegeven meditaties staat het Lam Gods centraal dat de zonde wereld wegneemt. De laatste overdenking gaat over Efeze 3:19 'En bekennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat.' Deze overdenking besluit met de volgende woorden: "Gelovige, Christus heeft u lief met een onnaspeurlijke liefde. Hij heeft u méér lief dan de beste vriend u liefheeft, die is als uw eigen ziel. Hij heeft u méér lief dan dat u uw kind of de vrouw van uw schoot bemint; méér dan uw ziel uw lichaam liefheeft, waarmee zij zo innig is verbonden. Wilt u zich dan tevredenstellen met armzalige, geringe, achteloze gevoelens jegens Jezus Christus? O, zie vandaag op Hem in Zijn rode gewaad! Zie Hem in de kracht van Zijn liefde, terwijl Hij door de vloek van de wet heen breekt, door de toorn van God, door de angsten van de dood, om de vruchten van Zijn eeuwige liefde tot uw ziel, bij u te brengen. Terwijl

u dat ziet en erover nadenkt, laat uw hart dan wegsmelten, laat uw ogen druppen en laat uw ziel uitroepen: Zie, hoe Hij mij heeft liefgehad! Geprezen zij God voor Jezus Christus."

Ebenezer Erskine, Op reis naar een beter vaderland, gebonden, 108 blz., € 13,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2236-1.

De auteur leefde van 1680-1754 en diende van 1703-1731 de gemeente van Portmoak. Vanaf 1731 tot aan zijn overlijden was hij aan de gemeente van Stirling verbonden. Het boekje werd vertaald uit het Engels door N.A. Eikelenboom. De oorspronkelijke titel luidt: 'The Believer's journey from the wilderness of this World, to the Heavenly Canaan (De reis van de gelovige uit de woestijn van deze wereld naar het hemelse Kanaän.) Het is een preek over Hooglied 8:5 'Wie is zij, die daar opklimt uit de woestijn en lieflijk leunt op haar Liefste?' Voor de uitgave is gebruik gemaakt van de werken van Ebenezer Erskine in het Engels. Naast uitleg van de tekst worden er uitgebreide toepassingen gemaakt waarin heel wat zienvragen worden beantwoord. Ook wordt raad gegeven aan Gods kinderen. We citeren wat we lezen op blz. 103 en 104 "Het geloof moet maar beginnen eerst werkzaam te zijn met het Priesterambt van Christus, want dit is de basis en het fundament van de beide andere, Jesaja 53 vers 12, Filippenzen 2:8-10, Psalm 110 vers 7. De priester onder de wet had de Urim en de Thummim in zijn borstlap en een kroon op zijn hoofd, om ons te leren dat het koninklijk en het profetisch ambt, waarvan deze de uiterlijke tekenen waren, beide gegrond waren op het sacerdotale of priesterlijke ambt. Sta er dan naar Christus te benodigen, als Priester en Verzoening, zoals Hij wordt voorgesteld in het heerlijk Evangelie, om toegepast te worden door het geloof. Dan zal

het gemakkelijk zijn om te geloven dat Hij uw Profeet en Koning is. Als u kunt geloven dat hij heeft geleden, en genoegdoening heeft aangebracht voor uw zonde, zal het voor u gemakkelijk zijn om te geloven dat Hij als profeet u zal zuiveren, als Koning u zal heiligen, en uw ongerechtigheden ten onder zal brengen. Ja, weet tot uw bemoediging dat het eigenlijk doel waarom Christus genade en heerlijkheid door Zijn bloed verwierf, is geweest dat het aan allen zou worden aangeboden, en werkelijk toegepast zou worden aan elke ziel die in Hem gelooft. Laat dan het geloof eerst maar rusten op het Priesterambt van Christus, en op grond daarvan aanspraak maken op de weldaad van Zijn andere ambten. Bedenk met hoeveel liefde Christus deze ambten op aarde heeft uitgeoefend, en dan zal dat een vaste grond zijn om te geloven dat Hij die niet zal verwaarlozen nu Hij ten hemel is gevaren."

Dr. H.F. Kohlbrugge, De beker der verlossingen, zeventien preken, gebonden, 182 blz., € 17,90, Uitgeverij Den Hertog, Houten, ISBN 978-90-331-2191-3.

De preken zijn opnieuw vertaald en van aantekeningen voorzien door T. van Es. Het merendeel van deze preken was in onze taal niet of moeilijk beschikbaar. Kohlbrugge ging uit van de Bijbelvertaling van Luther. Waar dat nodig is voor het begrijpen van de gedachtengang van Kohlbrugge in zijn preken heeft de vertaler hiernaar verwezen in voetnoten. Liefhebbers van Kohlbrugge zullen zeker ook deze bundel ter hand willen nemen en lezen. In deze adventstijd willen we iets citeren uit een preek over Lukas 1:77 'Om Zijn volk kennis der zaligheid te geven, in vergeving hunner zonden.' Aan het slot van de preek lezen we: "Als God met Zijn genade gekomen is, houdt de erkenning van zonde niet op. Veeleer blijft zij en gaat steeds door, men wordt steeds zondiger en zondiger, ootmoediger en kleiner. Er

Matthew Henry zoekt 圣经文字

Helpt u ons vertalen en verspreiden? Uw gift vult meer dan pagina's.

Stort uw gift op 3473. 76. 029 t.n.v. Hudson Taylor/SBHC te Rhenen.

The
Matthew
Henry
Study Bible

The best of
Matthew Henry's notes
and volumes

HUDSON TAYLOR
Stichting Bijbelse Hulpverlening China

Voor info of voorlichting: Bel 06 200 13 173 of kijk op www.hudson-taylor.nl

is een juichen en een zuchten, een klagen en een loven van de trouw en de genade van God, een rotsvast geloof en aanvechting, strijd en nood, gerechtigheid die aangegrepen en zonde die veroemd wordt, een vluchten tot het kruis van Christus, een waarachtig geloof dat in Hem de oude mens gekruisigd is en een nieuwe mens geschapen, om voor Gods aangezicht in waarachtigheid te leven, zulk een nieuwe mens, dat hij

de raad Gods erkent, hoe, terwijl naar het zichtbare kruis en dood triomferen, nochtans naar het onzichtbare de overwinning in het geloof er reeds is."

herenkleding
ambtskleding
trouwkostuums

Dorpsstraat 229, 3925 KC Scherpenzeel
T 013 277 88 99
E info@geertsherenkleding.nl
I www.geertsherenkleding.nl

Zorg dichtbij

Rotterdam • Gouda • Veenendaal
Zwijndrecht • Gorinchem
Goes

Actief in uw regio!

Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:

- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de ClZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos
THUZZORG
T 010 264 07 77 I www.agathos-thuuzorg.nl
Zorg met een eigen kleur

In Nov en Dec.gezell.Vak Bung te NOORDWIJK/ZEE

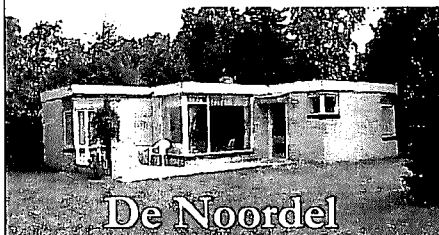
voor slechts € 69,50 p.p. per wknd
of midw. incl 3e en
volg,pers. € 19,50 p.p
Heerlijk uitwaaien aan zee
tel. 0252 - 412057

Vakantie op Texel

De Verrassing.nl

Veertien accommodaties, waaronder
acht bungalows en vijf nieuwe chalets.

De Noordel

Park achter De Verrassing. Vijf luxe
bungalows met veel privacy.

De Noorderhoeve.nl

Twee vakantiewoningen voor
zorgvakanties. Ook uitermate geschikt
voor minder validen.

Boeken? Bel 0222 31 89 06

Postbus 22 3860 AA Nijkerk
www.messiasbelijdendejoden.nl

Voor informatie:
Ds. G. Bouw
Tel.: 0172 - 470040
E-mail: g.bouw@solcon.nl

Steun de
evangelieverkondiging
door Messiasbelijdende
Joden in Israël

Stort uw gift
op rekening 37 78 53 496 (Rabobank)
of 833 07 97 (Postbank)

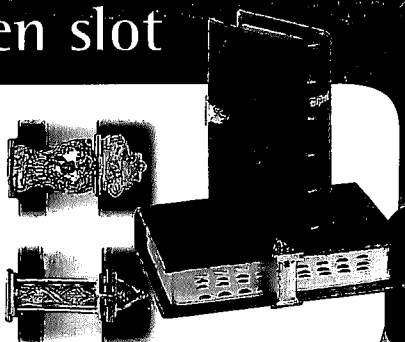
Wij verzorgen graag een lezing
of diaprojectie op uw gemeentereunavond
of verenigingsavond

Zakbijbels met zilveren of gouden slot

Bijbels in Statenvertaling

Een heel bijzonder geschenk voor bijzondere
gelegenheden. Aan deze zakbijbels met zilveren
sloten is veel zorg besteed. Formaat 8,6 x 12,4 cm.
Met Psalmen, Catechismus en Formulieren.

D32z in zwartleren band	€ 213,-
D34z idem, met duimgrepen	€ 237,-
D32az in antiek-bruine lederen band	€ 241,-
D34az idem, met duimgrepen	€ 265,-
Zakbijbels met gouden slot vanaf	€ 587,-

Vraag voor andere bijbels in gewone of luxe uitvoering onze folder aan of breng een bezoek
aan onze showroom in Leerdam, waar u op uw gemak een keuze kunt maken uit onze
uitgaven. Wij hebben ze allemaal op voorraad en geven graag deskundig advies.

Nijverheidstraat 21 • Postbus 168 • 4140 AD Leerdam
Telefoon (0345) 61 01 55
E-mail: info@gereformeerdebijbelstichting.nl
Giro 1.355.824 t.n.v. penningmeester GBS te Leerdam

gereformeerde
BIJBELSTICHTING

DUITSLAND:

EEN MOOI LAND
MET LEGE KERKEN...

Duitsland is mooi, maar geestelijk
enorm arm. De waarheid naar Gods
Woord wordt bijna niet meer verkondigd.
Met uw bijdrage kunnen wij vertaalde
werken van Hollandse en puriteinse
oudvaders daar weer onder de
aandacht brengen. Zie onze website
www.svvhed.org voor meer info.
Wilt u ons werk steunen?

T 0416 - 691788
info@svvhed.org
Gift: 548.98.79.20
HEIDELBERG & DORDRECHT

